

Şehrin Maafizası

YeniGün GAZETESİ'NİN
ÜCRETSİZ KÜLTÜR-SANAT İLAVESİDİR

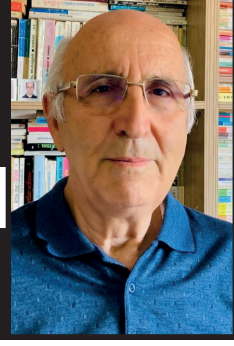
CILT: 8 • SAYI: 1

HAZIRLAYANLAR: SADIK GÖKCE - ANUŞ GÖKCE

3 ARALIK 2025 ÇARŞAMBA

AKRAN ZORBALIĞI

ÖMER SEYFETTİN'İN MEZARININ NAKLİ VE YAPILAN TÖRENLE İLGİLİ BAZI BİLGİLER

**MUSTAFA
ÖZCAN**

Giriş

Namık Kemal'in üstadı Şinasi'dir. Bu yenilikçi şair/yazarın bugün mezarı ortada yoktur. Hakkı Süha Gezgin, bir arkadaşıyla birlikte İstanbul'un Gümüşsuyu'na giden yola saparlar. Taksim'in uğultulu alanından kurtulunca aydınlık artar, göğüsleri genişler. Fakat bu defa da yüksek katlı apartmanlarla karşılaşılır. Birden arkadaşının aklına gelir. "Mezarlık nerede başlıyor, nerede bitiyordu?" diye. Eliyle belirsiz bir sınır çizer. Park Otelinin karşısını gösterir. Arkadaşının ağzından "Zavallı mezarsız Şinasi!" sözü dökülür. Gözlerinin önünden Şinasi'yi canlandırır. **Divançe'sini**, ilk tiyatrosunu, ilk "Halkiyat" kaynağı olan **Durub-ı Emsal-i Osmaniye'sini**, daha sonra da şairin anasına yazdığı o içten mektubu hatırlar. Şinasi'nin bu mektupta, "babamın da kemiklerini getirteceğim, hepimizin bir yerde yatmamızı temine çalışarak bir türbe yapacağım" dediğini ifade eder. Babasının mezarını şöyle dursun, bütün sevdiklerini bir ölüm çatısı altında toplamak isteyen Şinasi'nin ise yeryüzünde bir mezarı bile kalmamıştır. Onun gömüldüğü topraklar üzerinde balkonları ur kadar biçimsiz apartmanlar kalmıştır. Kısaca edebiyat tarihimizde yeni bir çağın/dönemin kapısını açan, yeni zihniyeti temsil eden Şinasi bir mezarı olmayan kişi durumundadır. Hatta Ebüzziya Tevfik olmasaydı, ölümünü bile bilemeyecek, son hizmeti-

nin nasıl görüldüğünü öğrenemeyecek, nereye gömüldüğünden de haberimiz olmayacaktı¹.

Namık Kemal'in annesi, Abdülatif Paşa'nın kızı Zehra Hanım, büyükannesi de Mahdume Hanım'dır. Babası, Mustafa Asım Bey'dir. Paşa, yegâne kızıdan ayrılmak istemediği için görev yeri olan Tekirdağ'a giderken damadını da götürür. Namık Kemal işte orada dünyaya gelir (1840) Sakız adasında iken de dünyaya veda etmiş ve bir cami kapısının önüne defnedilmiştir. Midilli'de iken ilk defa olarak tutulmuş olduğu zatürreye Sakız'da ikinci defa tutulunca bu defa kurtulamamış, genç yaşta dünyasını değiştirmiştir.

Ebüzziya Tevfik'in gönlü, Namık Kemal'in Sakız'da gömülmesini şaniyla mütenasip görmemiştir. Namık Kemal'in Gelibolu mutasarrıfı iken bir gün beraberce Bolayır'a gittikleri zaman orada ünlü şairin Bolayır mevkiini pek beğenerek, "Öldüğüm zaman beni buraya gömseler ne iyi olur" dediğini hatırlar. Onun bu isteğini/vasiyetini gerçekleştirmek üzere harekete geçer. Padişah II. Abdülhamit'e başvurarak, bu vasiyeti arz ve na'sın Bolayır'a nakledilmesi için iradeyi sağlar. Namık Kemal'in na'sı Sakız'da defnedildiği ka-

1 S. Gezgin, "Zavallı Mezarsız Şinasi", **Kurun**, Sayı: 6193, 131, 6 Nisan 1935, s.3

İÇİNDEKİLER

• ÖMER SEYFETTİN'İN MEZARININ NAKLİ VE YAPILAN TÖRENLE İLGİLİ BAZI BİLGİLER
MUSTAFA ÖZCAN

• ATATÜRK'ÜN ASKERİ VE SİYASİ DEHASI
ANUŞ GÖKCE

• AKRAN ZORBALIĞI
PROF. DR. FİRDEVS GÜNEŞ

birden çıkarılır. "Tefessühe mâni olmak için doktorların tavsiyesiyle üzerine kurşun sarılır". "Eser-i Nüzhet" vapuruna nakledilir. Muhafız komutanlığının emri mucibince Kemal'in na'şını sahilinden mezara askerler nakledecektir... Bir bölük asker sahilde hazır bulundurulur. Köyün mektep çocukları da ellerinde çiçeklerle, defne dallarıyla mezara gelmişlerdir.

Namık Kemal'in oğlu Ali Ekrem, bu açıklamalarını şöyle sürdürür: "Birkaç sene sonra Kemal'in kabrini hazine-i hassaca inşa ettirmek için Abdülhamit'in iradesini istihale muvaffak oldum. Padişah, Kemal'in kabrini yaptırarak halka bir cemile göstermeği muvafık buldu, kabir inşa edildi. Planını Tevfik Fikret yapmıştır"²

Çeşitli sebeplerden dolayı ilk gömüldüğü yerden alınıp sonradan bir başka mezarlığa na'şı taşınan ediplerimiz vardır. Bunlardan bir tanesi de Tevfik Fikret'tir. Tevfik Fikret, 1915 yılı Ağustos ayı içinde vefat edince Eyüp Mezarlığına gömülmüştür³. 1961 yılında da kabri açılmış, Fikret'in kemikleri buradan alınarak, Aşıyan'daki evinin bahçesinde hazırlanan mezara taşınmıştır. İnternet bilgilerine göre Fikret bu vasiyetini/ isteğini sağlığında kayınpederi Mustafa Efendi'ye söylemiştir.

Bu örneklerden sonra Ömer Seyfettin'in mezarı konusuna dönelim ve olayın nasıl başladığını hikâye edelim:

Ünlü Hikâyecimizin İkinci Mezarı Hakkında

Basında "Eski Maarif Nezareti Satın Alınacak" başlıklı haberden şunları öğreniyoruz:

Belediye teşkilatı giderek büyümüş, 1935 tarihindeki binasına sığamaz olmuştur. Bu yüzden birçok daireler şurada burada ayrı ayrı binalardadır. Bu, birçok zorluklara sebep olmakta, onun için belediye, eski Maarif Nezareti binasını satın almak istemektedir. Bina sahibi olan Maliye Bakanlığı ile irtibata geçilmiştir. Binaya 40 bin lira istenilmektedir.

Belediye reisliği bu fiyatı uygun görür,

yani bu fiyata satın almak ister, konuyu Şehir Meclisi'ne getirir. "Parasını, karşılığını sonra buluruz; siz önce bu binayı bu fiyata satın almak için izin verin" der. Üyelerden Avni Yağız, "Böyle şey olmaz; bu tezkereyi bütçe encümenine göndereyim, belediye reisliği oraya izahat versin, belki taksitle filan alınır; karşılığının da nereden bulunacağı orada anlaşılır!" diye itiraz eder. Bu teklif kabul edilir.

Şehir meclisi üyelerinden Refik Ahmet Sevengil konuya başka bir yönden yaklaşır. Sevengil verdiği dilekçesinde(takrirde) Kadıköy'deki Mahmutbaba mezarlığının belediyece Üsküdar Tramvay Şirketine satıldığını gazetelerden okuduğunu belirtmiş, Türk edebiyatının değerli roman ve hikâye yazarı Ömer Seyfettin'in orada gömülü bulunduğunu ifade etmiştir. Ünlü tiyatro yazarı görüşlerini şöyle maddeleştirmiştir:

1-Ömer Seyfettin'in kabri, mezarlığın satılan bölümünde ise bu kabrin yıkılıp ortadan kaybolmasına göz yumulmasın.

2-Ömer Seyfettin'in kabri mezarlığın satılmayan bölümünde ise orası satılmasın. Ve sonunda da Belediye başkanlığının bu dileğini yerine getirmesini ve bu kabrin ne olduğunu meclise bildirmesini rica etmiş, takrir, Avni Yağız'ın teklifiyle birlikte Belediye Reisliğine havale edilmiştir.⁴

Ömer Seyfettin'in na'şısı, Kadıköy'deki Mahmutbaba mezarlığındadır. Basında ünlü hikâyecinin kemiklerinin buradan alınıp 23 Ağustos 1939 Çarşamba günü öğleden önce Zincirlikuyu'daki asrî mezarlığa götürüleceği haberleri çıkar. Kendisini sevenlerin, öğleyin asri mezarlıkta, öğleden sonra da saat 14.30'da Şişli Halkevi'nde bulunacakları bildirilir.⁵

Basın Kurumu Başkanlığı da bu konuda bir duyuruda bulunur. Bu duyurudan biraz daha ayrıntılı bilgilere sahip oluruz. Basın Kurumu Başkanlığı Mahmutbaba mezarlığının kaldırılması teşebbüsleri üzerine orada gömülü bulunan Ömer Seyfettin'in kabrinin Asri mezarlığa naklinin gerçekleşeceğini bildirmiştir. Merhumun kemiklerinin 23 Ağustos 1939

2 Ali Ekrem Bolayır, **Namık Kemal**, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, İstanbul 1992, s.118 ve 124-125

3 Şemseddin Kutlu, **Servet-i Fünûn Edebiyatı (Antoloji)**, Toker Yayınları, İstanbul 1976, s.15

4 "Belediye Eski Maarif Nezareti Binasını 40.000 liraya satın alıyor."

Kurun, Sayı:6192-130, 5 Nisan 1935, s.3

5 "Ömer Seyfettin'in Kemikleri", **Vakit**, Sayı:7760, 17 Ağustos 1939, s.2

Çarşamba günü, saat 10.00'de belediyece alınacağı ve Üsküdar'dan araba vapuru ile Beşiktaş'a ve oradan da Asri mezarlığa götürülüp saat 13: 00'de evvelce hazırlanan yeni medfenine gömüleceği ifade edilmiştir. Ayrıca Basın Kurumu, bu münasebetle Ömer Seyfettin için bir ihtifal hazırladığını, o gün saat 14: 30'da Şişli Halkevinin Nişantaşı'ndaki binasında bir toplantı yapılacağını ve yazarın aziz hatırasını anmak için tanınmış kalem sahiplerinin konuşacağını belirtmiştir. Yine Ömer Seyfettin'i sevenlerden isteyenler, öğleden evvel Kuşdili'ndeki merasime iştirak edebilecekleri gibi isteyenler de öğleden sonra Asri mezarlıkta yapılacak merasimde bulunabilecekleri bildirilir. Vakitleri bu iki merasime iştirake müsait olmayanlar Şişli Halkevi'nde yapılacak ihtifalde hazır olabilecekleri, bütün matbuat ve edebiyat mensupları ile arzu edenlerin bu ihtifale davetli oldukları açıklanır.⁶

Büyük edip ve hikâyeci Ömer Seyfettin'in ikinci kere gömülüş merasiminde tanınmış muharrirler, yazarın dostları, Harbiye mektebindeki sınıf arkadaşları bulunmuştur. Yine Basın Kurumu namına Ömer Seyfettin'in mezarına büyük bir çelenk konulmuş, konuşmalar yapılmıştır. Ancak bu haberin başlığında adı geçen mezarlığın yanlış yazıldığı dikkatten kaçmamıştır.⁷

O sıralarda II. Dünya Harbi sürdüğü için daha önce ilân edilen hava taarruzu programı başladığından Mahmutbaba mezarlığında çok kişi toplanamamıştır. Belediye Mezarlıklar Müdürlüğü'nün tertibatı ile yol kenarındaki mezar açılmış ve Ömer Seyfettin'in kemikleri çıkarılmıştır. Tabutun yer yer çürüyüp dağıldığı halde, yazarın dişlerine varıncaya kadar kemiklerin olduğu gibi durduğu gözlenmiştir. Tabut Üsküdar'a getirildiği zaman Ömer Seyfettin'in arkadaşları da onu takip etmiştir.

Öte yandan Kabataş'ta bekleyen başka bir cenaze otomobili(arabası) tabutu buradan alıp Zincirlikuyu'ya götürmüştür. Mahmutbaba meralığında Ömer Seyfettin'in en yakın dostu Ali Canip (Yöntem),

yazar Hakkı Süha (Gezgin), Kitapçı Ahmet Halit (Yaşaroğlu) gibi tanınmış kişilerin yanında Basın Birliği Başkanı Hakkı Tark (Us) da bulunmuştur. Ömer Seyfettin yeni mezarına saat 13.41'de gömülmüştür. Aynı kişiler yeni mezarına da gitmişlerdir.

Şişli Halkevi'ne döndükten sonra orada Ömer Seyfettin'in hayatı ve sanatı hakkında samimi konuşmalar yapılmıştır. Önce Halkevi Başkanı Ahmet Halit Yaşaroğlu, kadir bilir bir başlangıçla sözü açmış, ondan sonra kadim dostu ve arkadaşı Ordu Mebusu Ali Canip Yöntem, şu konuşmayı yapmıştır:

Şişli Halkevi'ndeki Konuşmalar

"Bugün kemikleri Mahmutbaba mezarlığından Asri mezarlığa nakledilen Ömer Seyfettin 1920 Martının altıncı günü tam 36 yaşında gözlerini dünyaya yummuştu. Edebiyat ve fikir âleminde bir merhale oluşuna şüphe etmediğimiz bu müstesna zekâ daha 1908' de bana gönderdiği bir mektupta aynen "Ben, edebiyatta yalnız sanata kail olsam, edebiyatı pek küçük görmüş olacağım. Hâlbuki o, benim nazarımda o kadar büyüktür ki... Cehaletin nasuti duyguların alçaldığı beşeriyet için bir kurtarıcı sayıyorum. Nazarımda edipler, adilliklere karşı insanlara nefret talim edecek mürşitlerdir" satırlarını yazmıştı. İşte fikrimce Ömer Seyfettin tettebbu edilirken onun eserlerine bu kanaatin vasıtasız ve vasıtalı- izlerini aramalı ve ortaya koymalıdır ki fikir ve edebiyat âlemimizde onun rolü tam ve kâmil olarak anlatılabilirsin. 1911 Nisan'ında ilk sayısı çıkan "Genç Kalemler" in imzasız başmakalesi onundur.

"Yeni Lisan" unvanını taşıyan bu başmakalesinde Ömer, o zamana kadar edebiyata hâkim olan terkiplerle mülemma lisanı şöyle tarif ederek söze başlıyordu:

"Eski lisan nedir? Asla konuşulmayan, Latince gibi, İbranice gibi yalnız kendisiyle meşgul olanların zevk ve idrakine taalluk eden bir şey... Konuştuğumuz lisan İstanbul Türkçesi, en tabii bir lisanıdır. Klîşe olmuş terkiplerden başka lüzumsuz ziynetler asla mükâlememize girmez. Yazı lisanıyla konuşmak, lisanı-

6 "Ömer Seyfeddin İhtifali", **Haber Akşam Postası**, Sayı. 2699, 18 Ağustos 1939, s.3

7 "Ömer Seyfeddin'in Kemikleri Merasimle Kadıköy Mezarlığına Nakledildi", **Son Posta**, Sayı: 3258, 24 Ağustos 1939, s.3

nı birleştirirsek edebiyatımızı ihya yahut icat etmiş oluruz.”

Ömer Seyfettin, edebiyatta bir ihtilal beyannamesi demek olan bu makalesine şöyle devam etmiştir:

“Hareket zamanı gelmiş, hatta geçmiştir. Maziye, düne, itiyada aldanarak, maddi düşünmekten vazgeçmemelidir.

Dünyanın en mükemmel, en sade ve tabii bir sarfı olduğu bütün lisan âlimlerince iddia ve beyan edilen Türkçe sarfımızı tanımalıyız. Onun üzerine ifsat edici bir leke gibi düşen ecnebi kaideleri atmamız. Arabî, Farsî edatları asla kullanmamalıyız.

Hele terkipleri mutlaka, mutlaka Türkçe kaide ile yapmalıyız. O vakit, lüzumsuz Arabî ve Farsî kelimelerin kendi kendilerine savuşacaklarını göreceksiniz.

O zamanlar henüz 16 yaşında olan Ömer Seyfettin, makalesinin sonunda şunları yazıyor:

“Ey gençler, ey bugün eski devirden kalma mekteplerinde dershanelerinde kuru sıralar üstünde müstakbeli kazanmak için çalışan gençler, sizi bekleyen vazifeler pek ağırdır. Siz bütün dünya sizi ve içtimai mevcudiyeti silinmek istenen bir milleti kurtaracaksınız. Uyanınız, galebe için düşmanlarımızı tanımak lazımdır. Türkler ancak kuvvetli ve ciddi terakki ile hâkimiyetlerini, mevcudiyetlerini muhafaza edebilirler. Terakki ise ilmin, fennin, edebiyatın hepimizin arasında intişarına bağlıdır. Bunları neşir için evvelâ lazım olan milli ve umumi bir lisandır. Milli ve tabii bir lisan olmazsa ilim, fen, edebiyat, yine bugünkü gibi bir muamma halinde kalacaktır. Ancak zevk ve şehvet, riya, temellük mevzularına layık olan o süslü lisanı, eski lisanı, beş asırlık bin mantıksızlığın bir tuhaflığının doğurduğu dünkülerin lisanını terk edelim. Esaslarıyla, kaideleriyle yaşayacak olan konuşulan Türkçemizi yazalım. Sizden sonra gelecek olan nesli idrakinize rağmen muhafazakâr ve maziye muhip kaldığınızı görürse size ebedî lânetler edecektir.

İşte o zaman yeni lisan dediğimiz dil ihtilali Ömer Seyfettin’in henüz 26 yıllık, Ziya Gökalp’in tabirince masum ruhundan bu suretle feveran etmiştir.

Asla revnakımı, tazeliğini kaybetme-

yen ölümünden on dokuz yıl sonra hâlâ mektep kitaplarında yer bulan, edebiyat zevkini tatmış, genç ve ihtiyar dimağların ellerinden düşmeyen güzel eserlerin sahibi, demin söylediğim gibi sadece bir hikâyeci sıfatıyla değil, bir fikir havarisi haysiyetiyle tettebbu edilmelidir ki şahsiyeti ve ehemmiyeti tebarüz etmiş olsun. Onun ara sıra sırf bir fantezi olarak yazıverdiği iki üç mizahi hikâyeye bakarak temiz, genç ve yine Ziya Gökalp’in aynı kelimesini kullanayım, masum ruhu hakkında hüküm vermeye kalkmak çok sahtebeyinlik olur. O ekseriya en aşırı mizahi hikâyelerinde bile hasta, şarlata, nümâyişçi tipleri maskara etmek suretiyle gençliği irşat etmiştir. Efruz Bey serisi bu nevi eserlerin başında gelir. “Primo”, “Piç”, “Hürriyet Bayrakları”, “Eshab-ı Kehfimiz”, “Bir Kayışın Tesiri” gibi nuveleri o zaman pek şayi olan kozmopolitlikle mücadelesinin ifadesidir. Ziya Gökalp Türkçülüğün Esasları adlı eserinde “Kumanda ettiği hudut bölüğündeki Mehmetçikleri gibi gurur, tefahür, menfaat hislerinden uzaktı” diye yazar.

O, bu hislere sahip olmakla kalmamış, yazılarında devrinin gençliğine hep bu hisleri aşılama çalışmıştır. Bugün hâlâ mekteplerde okutan “Diyet”, “Pembe İncili Kaftan” gibi nuveleri şeref ve haysiyet duyguları telkin eder. “Tuhaf bir Zulüm”, “Nakarat” gibi hikâyeleri gençliği gafletten uyandırmaya uğraşan “Topuz”, “Kütük”, “Debre”, “Kaç Yerinden” gibi doğrudan doğruya milliyet duygusu ve milli gurur veren yazıları yüzlerce hikâyesinin ilk hatıra gelen örnekleridir.

Hâlâ unutulmayan, hâlâ zevk ve sevgi ile okunan Ömer Seyfettin fikir hayatımızda bir merhalelerdir. Bu merhaleyi bugünün ve yarının genç edipleri ve mütefekkirleri onun yazılarını kategorilere ayırarak tettebbu etmeli. Ömer Seyfettin ancak o zaman vuzuh ve sarahatle anlaşılabilir. Şu muhakkak ki Ömer edebiyat âleminde asla ölmeyecektir.”

Şişli Halkevi’nde Ali Canip’ten sonra kendisinin dediği gibi çocukluk, mektep, meslek arkadaşı Aka Gündüz, Ömer Seyfettin’e ait bazı hatıralarını şöyle nakletmiştir:

“Biz çocuktuk. Yunan muharebesi olu-

yordu Babalarımı askerlik vazifeleriyle ayrılmışlardı. Babaları askerde olan çocuklar için İplikhanede bir sınıfı mahsus açmışlar, bizi oraya koydular. Ömer'in zekâsındaki cevvaliyet daha o zamandan görülür. Her gün dikkati celbeden yeni bir zekâ eseri göstermezse rahat edemezdi. Ben, onun zekâsını daima kontakt yaparak kıvılcım çıkaran elektrige benzetirim. Bir gün Ömer, mektebe antipirin getirmiş. Biz, kimimiz Makedonya'dan, kimimiz Anadolu'dan gelme mülâzım, kolağası çocukları, o zamanlar bir acı ağaçtan başka bir şey işitmemişiz. Ömer'in bütün hastalıklara ilâç diye getirdiği antipirin mektepte iyi karşılanmadı. Ömer'e bir ad taktık: Antipirin Ömer! Fakat Ömer antipirinin, baş ağrısına iyi geldiğini bize ispat etti.

Başka bir gün "bir güzel kitap getirdim" diye geldi: Atlas Taşan! Hulûsi matbaasının haritalarından başka bir şey görme-yen çocuklar, bu defa da Ömer'e bu adı verdiler. Ömer'in zekâ safhaları değiştikçe lâkabı değişirdi:

Deli Ömer, Şair Ömer! Tuhafır ki en büyük hikâyecimiz, romancımız olan Ömer, edebiyata piyes muharrirliğiyle başladı. Hatta beni de teşvik etti. Üzerimizde, lisanı şivesiz olmakla beraber, bize komedi, vodvil değil, asıl sanat eserini tanıtan rahmetli Manakyan, Abdi, bizim piyeslerin en tabii yardımcıları idi.

Sınıfımızı geçti. O Edirne'ye gitti, ben önce Kuleli'ye geçmişken, Ömer oradadır diye sonra ben de Edirne'ye gittim. Ömer'in cevvaliyeti yalnız maneviyatında, fikriyatında değildi. Uzviyetinde de öyle idi. İdadi birinciye geleceği güne kadar çok afacan bir çocuk olduğu halde hiçbir vukuat bilmeyen Ömer'di. İdadi'ye ilk girdiği zaman bir hadise oldu: Sınıfın ileri gelenlerinden- o zaman ileri gelen deyince, kuvvetçe üstün olan anlaşılır, derse ara sıra gelirdi. -Mustafa Rize, Ömer'in bu haline kızmış, ona bir tokat vurmuydu. Ömer, karşılamamış, demiş ki:

"Kendimi denedim; mukabele edersem daha çok dövüleceğim, fakat hayatta ben seni o kadar mükemmel dövüleceğim ki hiç olmazsa bin kişi görüp şaşacaktır. Ömer ondan sonra sandav (?) ile idmana

başladı ve bir gün yine mektepte birinci sınıf kuvvetlilerden sayılan Horoz Mustafa 'yı kavgaya davet etti. Sebep idmanımı tecrübe edeceğim, diyordu. Horoz Mustafa dövüşmeyi kabul etti ve tavuk gibi yere serildi. Şimdi hâlâ mektebin önünde olan parmaklıkların üstündeki demir bayrakları bir öyle, bir böyle bükür; kırardı. Yalnız, bacak diz aksamına aynı idmanı yaptırılmıyordu. Altı sene sonra bir gün... Teneffüşhanede Mustafa Rize'nin önüne dikildi: "Sen 6 yıl evvel beni haksız yere tokatlamıştın, ben de seni mükemmel surette dövüleceğimi vaat etmişim. Hadi dövüşelim" dedi. 3870 mevcut içinde birinci safta gelen Mustafa önce bunu şakaya aldı, fakat sonra işin ciddiliğini görerek gaflette avlanmamak için yanında yaver dolaştırmaya başladı. Fakat Ömer onu, 3,5 yüz kişi içinde, stadyumda boks seyredilir gibi iki yaveriyle birlikte perişan bir hale getirdi. Mustafa'nın kafasında çatlamadık yer bırakmadı. Zabitler, ihtimal vermediler. Rıza Paşa, yiğit bir adamdı. Kendi alâkalandı: "Sen bunların kafasını başka bir madde ile bu hale sokmuşsun", diye sıkıştırdı. Ömer:

"- Bilakis onlar bana karyola demiri ile mukabele ettiler. İsterseniz bir daha vururuz, cevabını verdi. Tevkif ettiler. Neferlikle alaya gidecekti. Makedonya'da Bulgar ihtilali çıktı. Müstacel sınıf olarak mektep çıkarıldı. Ömer dimağ kuvvetiyle fizik kudreti mezcetmiştir.

Ömer'in tokat neticesinde kazandığı hayati kuvvet gibi, bir başka yerden aldığı dostane bir darbe de fikir hayatında bir tereffü âmili oldu: Mektepten çıkınca kur'ası İzmir'e çıkmıştı. Orada Baha Tevfik'le tanıştılar. İyi Fransızca bilen Baha, Ömer'in Fransızcasını hafif bulmuş, bunu da kendisine açıkça söylemişti. Beş yıl sonra Selânik'te bana (Soley), (Merkûr) adlı iki Fransızca mecmuası ile Ömer'in bir mektubu geldi. Bu mecmualarda Perviz adlı bir Türk gencinin Fransızca birer şiiri basılı idi. Ömer mektubunda: "Bu mecmuaları Selânik'te almış gibi Baha Tevfik'e yolla", diyordu. Bu şiirler Ömer'in idi. Aynı kuvvet ve terakkiyi onda da göstermişti.

Ömer yeni bir nesil yetiştiren bir mualimdir. Fakat onun hayatın ve eserleri-

ni eğer lâıyk olduğu gibi tahlil edebilmiş olsaydık, bugün bu binanın bütün katları kalabalıktan geçilemeyecek halde olmak lâzım gelirdi.”

Aka Gündüz'ün ardından söz alan İstanbul'un eski Maarif Müdürü Safvet Bey, Ömer Seyfettin'in eserleri üzerinde çalışma ve kendisinin mezarını kendisine yakışır bir hale getirme teklifinde bulunur. Hakkı Tarık Us ise, daha 1321(1906)'da Ömer Seyfettin'in Kuşadası'nda iken bir edebiyat bahsi ile gıyabi başlayan aşinalıkları etrafında bazı hatıralarını naklederek, hikâyecinin ruhunu iyi tebarüz ettirir ve Basın Kurumu Başkanı olarak bu nakil işinden dolayı İstanbul Belediyesi'ne, böyle bir toplantı ile Ömer'in hatırasını taziz etmeyi kolaylaştıran Halkevi Başkanı'na teşekkür eder.

Ali Canip'in, Yusuf Ziya'nın anlattıkları hatıralar keyifle dinlenilmiş ve gelecek 6 Mart'taki ölüm yıldönümünde, bir Ömer Seyfettin günü yapmak ve Halit Yaşaroğlu'nun hazırlamakta olduğu esere, o güne yetişmesi için yardımcı olmak kararıyla toplantıya son verilmiştir⁸.

Ömer Seyfettin'in Kabrinin Nakli Dolayısıyla Yazılan İki Yazı

Burada, Ömer Seyfettin hakkında yazılmış iki yazıdan da söz etmek gerekmektedir. Bunların ilki **Vakit** gazetesi yazarı Sadri Ertem'in yazısıdır.

Sadri Ertem'e göre Ömer Seyfettin, Osmanlı İmparatorluğunun son yıllarındaki sosyal tepkilerin fikir, sanat ve dil âlemindeki akislerini ifade eden bir muharırdır. Ziya Gökalp'in, Enis Avni'nin, Ali Canip'in, Ömer Seyfettin'in Selânik'te çıkardıkları Genç Kalemler' de Yeni Lisan davasını kararlılıkla ve bilinçli bir şekilde savunan yazardır. Ömer Seyfettin, dil meselesinde bir öncü gibi hareket edenlerden birisidir. O bize, hikâye denilen şeyin ana dille yazılabileceğini göstermiştir. Millî dille hikâye yazan bir insan her zaman tarihin her devrinde "tebcil" olunacaktır.⁹

Aynı gazetenin bir başka yazarı olan Hakkı Süha Gezgin'in yazısı ise son derece duygusal ve derin tahlilleriyle dikkati

çekmektedir:

"Dün, "Ömer Seyfettin"ın Kadıköy'deki mezarı açıldı. Yirmi yıl yeraltında kaldıktan sonra, bir insanın kemikleriyle tekrar yeryüzüne çıkışı karşısında tuhaf duygularla sarsıldım.

Sanatı, dili, üslubu ve hele şahsiyeti asla mazi olamayan Ömer için, gerçi, bu çıkış şaşılacak bir şey değildi. Fakat bu kemik yığından içlenmemek de elimden gelmedi.

Toprağın kuru ve killi oluşu, kemikleri zamanın dişlerinden korumuş. Dişleri bile duruyor. Ben, bu dişleri, onun canlı gülüşleriyle ağzında bembeyaz çakariken görmüştüm. Şimdi boşluklarına toprak dolmuş göz kavuklarında onun zeki, maddi bakışları parlardı. Ve şu kuru kafanın içinde bir tefekkür cihazının antenleri vardı.

Bütün bunlardan hiçbir şey kalmamış. Şimdi hangi mezarı açsak içinden tıpkı bunun gibi kuru kafalar, sıkışık çene kemikleri ve dudaksız gülüşlerle karşılayacağız.

İnsanlar arasında gerçek denklığı ancak ölüm ve mezar başarıyor. Yeryüzünün kanunları değil!..

Yeryüzündeki müsavat lafta kalır. Belki de varılmaz bir mefkûre gibi gönüllerde saklanır. Fakat yerin altı, sınıfı, yaşı, güzelliği, çirkinliği, zekâ ve humku, zenginle züğürdü, cesurla korkağı, hülâsa hepsini, hepsini bir tek değirmende öğütterek, bir tek şey yapıyor.

Maddemizin ne zavallı ne renksiz ve ne şahsiyetsiz bir şey olacağını anlamak için, toprak altındaki halimizi bir kere görmemiz yeter.

Ruh Ömer, tabiat yapısı gövde Ömer'den ne kadar yüksek olduğunu gösterdi.

Eserleri ölümünden yirmi yıl sonra basıldığı halde kapış kapış okunuyor. Dillerde onun adı, gönüllerde onun duygusu ve dudaklarda onun fikirleri dolaşıyor.

Onu yirmi yıl sonra topraktan çıkararak da yine bu sanat kuvveti değil mi? Sade dostluk, yalnız arkadaşlık hangi mezarı açtırmış, hangi ölünün kemiklerini törenle bir başka yere gömdürtmüştür?¹⁰

8 "Ömer Seyfettin İhtifali", **Vakit**, Sayı: 7766, 24 Ağustos 1939, s.1/5

9 Sadri Ertem, "Fikir ve Sanatı: Ömer Seyfettin", **Vakit**, Sayı: 7765, 23 Ağustos 1939, s.2

10 Hakkı Süha Gezgin: "İkinci Gömülüştü", **Vakit**, Sayı: 7766, 24 Ağustos 1939, s.3

Sonuç

Okullar nasıl şehirlerin önemli mekânlarıysa, mezarlıklar da öylesine önemli mekânlardır. Gelişen toplum yapısı, ihtiyaçları artırır ve çeşitlendirir. Bir bakarsınız mezarlıklar şehrin ortasında kalmıştır yahut yanından bir yol geçecektir. Çeşitli sebeplerle mezarlıkların taşınması yahut yeni mezarlıkların yapılması gerekli olabilmektedir. Dolayısıyla o mezarlığa gömülen kişilerin kabirleri de bundan etkilenmektedir. Ömer Seyfettin'in kabri bunların en somut örneğidir.

Ömer Seyfeddin sıradan bir yazar değildir. Türk hikâyeciliğinde ve yeni lisan konusunda öncü konumundadır. Gerçi bugün onun hikâye anlayışı aşlmıştır ama hâlâ daha kitapları en çok okunan yazarlardan biridir.

Şükrü Ahmet'e göre, 6 Mart 1920 tarihinde 36 yaşında vefat eden Ömer sağ olsaydı, bu konudan kim bilir ne tatlı bir ibret verici ders çıkarırdı. Çünkü hayatında yapma asrilikle epey mücadele etmiştir. Şimdi ise na'shının mezarlıkların asrisine nakli söz konusudur. Bu da talihin hazin bir cilvesidir.¹¹

Vasiyetin de mezar ve mezarlık seçimin-

de büyük payı vardır. Namık Kemal ve Tevfik Fikret'in ikinci gömülüşleri, bizce vasiyetleri üzerine gerçekleşmiştir. Şinasi'ninki ise mezarlığın ortadan kalkıp, yerinin imara açılması yüzünden kaybolmuştur.

Ömer Seyfettin'in vefalı dostları onun bu ikinci kez gömülüşünde çok önemli bir rol oynamışlardır. Konuyu, İstanbul Şehir Meclisi'nde taşımışlar ve Ömer Seyfettin'e daha ilk günden itibaren sahip çıkmışlardır. Basının ve Şişli Halkevi'nin desteğiyle bu önemli görevi yerine getirmişlerdir.

Ömer Seyfettin'in şanına lâyık bir tören yapılmış ve kabrinde yakın dostları konuşmuşlardır. Yeri gelmişken belirtmek isteriz ki, mezarı başında yapılan bu konuşmalar ve daha sonra Hakkı Süha Gezgin'in yazısı, ünlü yazarımızı gerçekten çok güzel tanıtmış ve kişiliğinin daha iyi anlaşılmasını sağlamıştır. Özellikle Ali Canip ve Aka Gündüz'ün açıklamaları son derece yararlı ve doyurucu olmuştur. Biz bu konuşmaların kolayca ele geçmediğini bildiğimiz için yazımızda bunlara uzun uzun yer vermek suretiyle, Ömer Seyfettin'i sevenlerin eline ulaşmasını sağlamak istedik.

11 Şükrü Ahmet, "Ömer Seyfeddin'in Kemikleri", İkdâm, Sayı: 212, 24 Ağustos 1939, s.3

ACZİMİN GİRYESİ

Ahmet
Sevgi

اونوتمه، دوغريلق و درستلكر انسانلق ايچين اصل اولان
اكريلكده ده كل، دوغريلقده بولمشدر موتليغى بولان

MUTLULUK

Unutma, doğruluk ve dürüstlüktür insanlık için aslolan,
Eğrilikte değil, doğrulukta bulmuştur mutluluğu bulan.

(Ahmet Sevgi)

AKRAN ZORBALIĞI

Son günlerde öğrenciler arasında akran zorbalığı hızla yayılmaktadır. Akran zorbalığı, bir ya da bir birkaç öğrencinin başka öğrencilere yönelik saldırgan davranışları içermektedir. Bu durum okul çağındaki bütün öğrencileri olumsuz etkilemektedir. Sadece öğrencileri değil, başta aileler olmak üzere öğretmen, müdür ve güvenlikten sorumlu herkesi ilgilendirmektedir. Çünkü zorbalık, bir kez yapılan saldırganlık değil, sürekli tekrar eden olumsuz davranışlar zinciridir. Zorbalık yapan öğrenci, fiziksel şiddete, incitici söz veya davranışlara başvurarak karşıdaki öğrencilere acı çektirmektedir. Genellikle erkek öğrenciler fiziksel zorbalığa, kız öğrenciler ise sözel zorbalığa maruz kalmaktadır. Zorbalık yapanların yüksek sosyal statü ya da güce sahip, daha iri, daha güçlü ve kuvvetli öğrenciler oldukları görülmektedir.

Şiddet ve zorbalık birbirinden farklıdır. Şiddet, başkalarına fiziksel veya psikolojik zarar veren, fiziksel güç kullanılan veya tehdit içeren davranışlardır. Zorbalık ise kendini savunamayan öğrencilere yönelik kasıtlı olarak yapılan, sürekli tekrarlanan ve güç kullanılan saldırgan davranışlardır. Zorbalık da bir şiddet biçimidir. Bir davranışın zorbalık sayılması üç temel özelliğe bağlıdır. Bunlar davranışın kötü amaçlı olması, sürekli tekrar edilmesi ve güç kullanılmasıdır. Örneğin öğrencinin bir başka öğrenciye zarar vermek için kasıtlı olarak saldırmaması, bunu sık sık tekrarlamaması, kendisinden fiziksel, zihinsel, sosyal ve yaşça küçük öğrencilere güç kullanması gibi. Zorbalık sürekli tekrarlanan veya zaman içinde tekrarlanması muhtemel davranışları kapsamaktadır.

Zorbalık Türleri

Akran zorbalığı okul öncesi dönemde başlamakta ve eğitimin her kademesinde yaygın görülmektedir. Araştırmalar akran zorbalığının ilkokuldan sonlarına doğru arttığını, ortaokulda en üst düzeye ulaştığını ve lise son sınıflara doğru azaldığını gös-

PROF. DR. FİRDEVS GÜNEŞ

termektedir. Genellikle 13-15 yaş arası öğrencilerin yarısı okul içinde veya çevresinde şiddete ve zorbalığa maruz kalmaktadır. İlkokul düzeyinde aynı yaş grubundaki her üç öğrenciden biri zorbalığa uğramakta veya kavgaya karışmaktadır. Okullarda zorbalık farklı türlerde görülmektedir. Bunlar;

*Fiziksel zorbalık: Öğrenciye doğrudan yapılan fiziksel saldırılardır. Örneğin itme, vurma, tekme, tokat, çelme takma, saçını çekme, tükürme, ısırma gibi.

*Sözel zorbalık: Hakimiyet kurmak için öğrenciye yönelik sözlü hakaretler, alay etme, aşağılayıcı ifadeler kullanma, isim takma, bağırma, azarlama gibi.

*Sosyal zorbalık: Öğrencinin sosyal ilişkilerine zarar vermek için yapılan iftira, dedikodu, küçük düşürme, yalan söyleme, küsme, taklit ve tehdit etme, dışlama vb.

*Siber zorbalık: Dijital medya aracılığıyla gerçekleştirilen bir zorbalıktır. Acımasız metinler veya mesajlar göndermek, sosyal sitelerde öğrenci hakkında aşağılayıcı yorumlar veya izinsiz resimler yayınlamak gibi. Bu zorbalığın mekân ve zaman sınırı yoktur. Öğrenci ister okulda isterse evde nerede olursa olsun, haftanın 7 günü, günün 24 saati saldırıya maruz kalmaktadır.

*Cinsel zorbalık: Karşıdakilere cinsel hakaretler, istenmeyen dokunmalar vb.

Zorbalık Ortamı

Okulda zorbalık, şiddet ve gözdağı eylemleri, kaçmanın çok zor olduğu ortamlarda görülmektedir. Zorbalığın gerçekleştiği yerler okul düzeyine göre değişmektedir. Araştırmalara göre, ilkokulda meydana gelen saldırılar genellikle sınıf, koridor, kantin, yemekhane, spor salonu, tuvalet, okul bahçesi, okul servisi veya okula giderken yolda ve mahallede gerçekleşmektedir. Lisedeki saldırılar çoğunlukla sınıf, koridor, okul bahçesi, spor salonu ile soyunma

odası ve mahallede yapılmaktadır. Zorbalık ortamında 4 öğrenci tipi bulunmaktadır. Bunlar zorbalık yapanlar, zorbalığa maruz kalanlar hem zorbalık yapan hem de zorbalığa maruz kalanlar ve izleyiciler olmaktadır.

Zorbalık yapanlar: Zorba hem erkek hem de kızlar olabilir. Bazı ortak özellikleri vardır. Başkalarına hükmetmeyi severler. Zayıf sosyal ve duygusal becerilere sahiptirler. Çok çabuk öfkelenir ve saldıracırlar. Başkalarına empati duymayabilirler. Eşyaları veya malzemeleri tahrip ederler. Zorbaların çoğu kendilerinin daha üstün olduğunu düşünür ve zorbalık yapma hakkına sahip olduklarına inanırlar. Bazı zorbalık geçmişte kendileri de zorbalığa uğradıkları için böyle davranırlar. Bu zorbalık aileden veya başka bir yetışkından gelebilir. Zorbaların aile özellikleri incelendiğinde genellikle anne-baba arasında çatışma, aile içi şiddet, fiziksel veya duygusal istismar, anne-babanın ilgi, sevgi ve yakınlık göstermemesi vb. görülmektedir.

Zorbalığa maruz kalanlar: Bunlar çekingen, içe kapanık, düşük özgüvene sahip, sosyal ortamlarda endişeli, kaygılı ve güvensiz davranışlar sergileyen öğrencilerdir. Hep alay konusu olurlar. Sık sık ağlarlar. Görünüş veya sosyal statü, farklı fiziksel özellikleri nedeniyle zorbalığa uğrarlar. Örneğin aşırı kısa veya uzun boy, aşırı zayıf veya kilolu olma, aşırı sarışın veya esmer olma, kekemelik, gözlük kullanma gibi. Ailesel özellikleri incelendiğinde bazılarında aşırı koruyucu anne babanın olması, aile içi ile-

tişimin zayıf veya kopuk olması, çocuğun aile ortamında saldırgan davranışlara maruz kalması sıralanabilir.

Hem zorbalık yapan hem de zorbalığa maruz kalanlar: Bunlar zorbalık yapan, zorbalığa maruz kalan öğrencilerin özelliklerini aynı anda taşırlar. Hem kaygılı hem de saldırgan yapıda olurlar. Arkadaşları tarafından dışlanır, tek başına çalışmaya ve oynamaya zorlanırlar. Ailesel özelliklerine bakıldığında, ailede şiddet ve baskıyla yetiştirme, aile içi saldırganlığa maruz kalma, anne-babanın ilgisiz olması veya tutarsız disiplin yöntemlerini uygulaması, görülmektedir.

İzleyiciler: Bunlar akran zorbalığını yakın veya uzaktan izleyen öğrencilerdir. Kendilerinin de aynı saldırıları yaşayacaklarına ilişkin korku ve endişe taşırlar. Zorbalığa maruz kalan arkadaşları için üzülmürler ancak tepki vermezler, dikkat çekmemeye çalışırlar. Okulda ispiyoncu olarak damgalanmamak için başkalarına anlatmaktan kaçınırlar. Kendilerini savunmak için sürekli tetikte hisseder ve okula gitmeyi istemezler. Bazıları saldırgan davranışları model alırlar.

Zorbalığın Olumsuz Etkileri

Öğrenci alay edilmeye, kötü isimler verilmeye veya görmezden gelinmeye dayanabilir. Ancak sonu gelmeyen zorbalık sürekli korku nedeni olabilir. Zorbalık öğrencilerin akademik yaşamına, ev ödevlerine ve sağlıklarına zarar verebilir. Bazen çocuklarda zorbalık stresi artırır ve psikolojik sorunlar görülebilir. Bazı çocuklar öğle yemeğinde

kantine gitmekten korktuğu için aç kalabilir. Sınıfta derse odaklanma sorunu yaşayabilir. Bu öğrencilerin okulu bırakma, devamsızlık yapma veya terk etme olasılıkları daha yüksektir. Araştırmalar akran zorbalığına uğrayan çocukların düşük benlik saygısı, stres, depresyon ve kaygı sorunları yaşadıklarını göstermektedir. İntiharı bile düşünenler olabilir. Bazıları da şiddetli mısillemeye başvurabilir.

Sadece mağdur öğrencileri değil zorbalı da ileride önemli sorunlar beklemektedir. Zorbalık, şiddet içeren bir eylemdir ve giderek daha şiddetli davranışlara yol açabilir. Araştırmalar ilkokulda zorbalık yapan çoğu öğrencinin 30 yaşından önce sabıka kaydının olduğunu göstermektedir. Bazı genç zorbalı, yaşlandıkça akranları tarafından reddedilebilir ve arkadaşlarını kaybedebilir. Ayrıca okulda başarısız olabilirler ve diğer insanların sahip olduğu kariyer veya mesleklere sahip olmayabilirler. Okulda olumsuz davranışlar sergileyen zorba öğrencilerin, ileride alkol ve uyuşturucu bağımlısı olma, yetişkinlikte suç işleme olasılıkları daha yüksektir. Bu nedenle erken yaşlardan itibaren önlem alınmalıdır.

Zorbalığı Önleme

Akran zorbalığını önlemek için aile, öğrenci ve okula önemli görevler düşmektedir. Bunların başında aileye düşen görevler gelmektedir. Aileler şunları yapabilirler; Zorbalık hakkında bilinçlendirme: Öğrenci zorbalığın ne olduğunu bilirse, kendisinin ya da başkasının zorbalığa uğrayıp uğramadığını daha kolay fark edecektir. Aile çocukla zorbalık hakkında konuşmalı, zorbalığa maruz kaldığında aileye anlatması sağlanmalıdır. Çocuklara her gün okulda, derste ve internette neler yaptıkları sorulmalıdır. Sadece dersler ve katıldıkları etkinlikler değil, duyguları ve yaşadıkları da sorulmalıdır. Böylece gününün nasıl geçtiği ve zorbalığa uğrayıp uğramadığı belirlenebilir.

Zorbalığı belgeleme: Zorbalık yapılan olayların tarih, saat ve ayrıntularıyla birlikte kaydı tutulmalıdır. Görüntüleri alınmalıdır. Bu belgeler zorbalığı bildirirken faydalı olabilir.

Öğretmen ve okula bildirme: Zorbalık devam ederse öğretmen, okul danışmanı

veya müdür gibi yetkili bir kişiye bildirilmelidir. Onlar bu durumu önlemek için harekete geçerler. Fiziksel tehlike veya zarara yol açmaması için zorbalığı mutlaka bildirmek gereklidir. Küçük çocuklar için sorunla başa çıkmanın en iyi yolu bunu güvenilir bir yetişkine söylemektir. Lise öğrencileri zorbalık, tehdit ve saldırıları bildirmedikleri takdirde büyük tehlike yaşayabilirler. Çünkü sessizlik zorbaya giderek daha fazla şiddete başvurmak için ihtiyaç duyduğu cesareti verir. Bu nedenle öğretmen, okul ve ailelere zamanında bildirilmelidir.

Zorbalık yapan çocukla konuşma: Aile çocuğunun başka çocuklara zorbalık yaptığını biliyorsa, onun kötü olmadığını, ancak çeşitli nedenlerle böyle davrandığını düşünerek hareket etmelidir. Çocuğun akran zorbalığı yapmasını önlemek için en iyi yol onunla konuşmaktır. Çocuğun neden böyle davrandığı saptanırsa, ona yardım etmek daha kolay olacaktır. Okulda kendini güvensiz mi hissediyor? Bir arkadaşıyla kavga mı ediyor? Hangi sorunları yaşıyor? Zorbalık yapan çocukların genellikle evde gördüklerini örnek aldıkları düşünülmektedir. Ailede çocuğa fiziksel veya duygusal yönden zarar verici davranışlar yapılıyor mu? Aile içtenlikle kendini sorgulamalı ve çocuğa nasıl örnek olduğu ile yüzleşmelidir.

Öğrenciler ne yapabilir? Akran zorbalığını önlemek için öğrencilere de önemli görevler düşmektedir. Öğrencilerin yapması gereken bazı hususlar şöyledir;

Zorbayı görmezden gelme ve uzak durma: Öğrenci zorbadan uzak durmalıdır. Bu korkak bir davranış değildir. Tam tersine tepki vermekten daha etkilidir. Zorbalar kurbanlarının tepki vermesini çok severler. Eğer yanlarından çekip gider veya onların kötü e-postalarını veya mesajlarını görmezden gelerseniz, onlara bunun sizi etkilemediğini göstermiş olursunuz. Bu hareket zorbanın er veya geç taciz etmekten yorulmasını getirecektir. Başınız dik ve güvenle yürüyün. Bu beden dili, zorbaya savunmasız olmadığınızı gösterir.

Öfkeyi bastırma: Zorbaya tepkisiz kalmak çok zordur. Herkes tepki verir. Ancak bu onun beklediği ve istediği bir davranıştır. Zorbalar karşısındaki ne kadar etkilendiği ve sinirlendiğini, kızgın duygularını bilmek

isterler. Bir zorbayla baş etmek zorunda kaldığımız zaman, çekip gidemeyeceğiniz bir durumda iseniz hemen mizah kullanın. Mizah onların beklemedikleri bir tepkidir. Onu dikkate almadığınızı ve etkilenmediğinizi gösterir.

Fiziksel tepkiden kaçınma: Zorbaya tekmeleme, vurma, itme, tokat gibi fiziksel güç kullanmayın. Bu öfkenizi gösterir ve zorbanın nasıl tepki vereceğini tahmin edemezsiniz. Bir zorbaya karşı şiddet uyguladığınız için daha kötü sonuçlarla karşılaşabilirsiniz. Bazı yetişkinler zorbalıkla başa çıkmanın tek yolunun ona vurmak olduğuna inanır. Bu doğru değildir. Sert tepkiler, mağdurlar için artan şiddete veya daha fazla korkutmaya yol açabilir.

Yalnız kalmaktan kaçınma: Eğer fiziksel zorbalığa maruz kalıyorsanız yalnız kalmaktan kaçının. Zorbalık meydana geldiğinde arkadaşlarınıza veya sınıf arkadaşlarınıza yakın durun.

Eve giderken onlarla yürüyün ve grup içinde kalmaya çalışın. Tek başına gitmeyin. Bu durum zorbanın işini kolaylaştıracaktır. Kendine güveni artırma: Bir zorbaya sözlü olarak nasıl tepki vereceğinizin çalışmasını yapın. Bu çalışma daha iyi hissetmenizi sağlayacaktır. Başkalarının eylemlerini kontrol edemezsiniz. Kendinizi güçlü

gösterecek ve güçlü olmanızı sağlayacak yolları düşünün. Bir dövüş sanatı öğrenin veya yoga dersi alın. Kendinize daha fazla güvenmek istiyorsanız, satranç, sanat, müzik, bilgisayar veya yazma becerilerinizi geliştirin. Bir sınıfa, kulübe veya spor salonuna katılmak, yeni arkadaşlar edinmek, kendinizi daha güvende hissetmenin etkili bir yoludur. Bunları uygulamaya çalışın.

Okullar ne yapabilir? Akran zorbalığını önlemek için okula da önemli görevler düşmektedir. Okulun yapması gereken en önemli çalışma, okulda zorbalığı önleme programı oluşturmaktır. Bunun için şiddet ve zorbalığın ortak bir tanımını paylaşmak, zorbalığın belirtilerini sıralamak, öğrenciler ve aileler için bilgilendirme çalışmalarını yürütmek, eğitim dizileri yardımıyla öğrencilerin zorbalığa ilişkin farkındalıklarını artırmak, eğitici tiyatrolardan yararlanmak, öğrenciler arasındaki sosyal bağları güçlendirmek, okul içi iletişimi ve iş birliğini güçlendirmek gibi çalışmalar yapılabilir.

Kaynak: Güneş, F. (2014). Sınıf yönetimi yaklaşım ve modeller, Ankara: Pegem A Yay.

UNİCEF (2025). <https://www.unicef.org/turkiye/hikayeler/akran-zorbaligi-nerdir-ve-nasil-engellenir>

GÜLİSTAN'IN GÖLGESİNDE

AHMET SEVGİ

وان سلم الانسان من سوء نفسه
فمن سوء ظن المدعى ليس يسلم

*İnsan, nefsinin kötülüklerinden kurtulabilir.
İftiracının kötü zannından kurtulamaz.*

(Şeyh Sâdî)

MÜFTERİLERİN DİLİ

*Çalışıp çabalayarak kurtulmak mümkün nefsin elinden,
Lakin ne yaparsan kurtulamazsın müfterilerin dilinden.*

(Ahmet Sevgi)

ATATÜRK'ÜN ASKERİ VE SİYASİ DEHASI

ANUŞ
GÖKÇE

Konya, Kasım ayında önemli konferanslara ev sahipliği yaptı. Bunlardan birisi 15 Kasım'da Türk Ocakları Konya Şubesinde Dr. Ali Güler'in "Atatürk'ün Liderlik ve Komutanlık Dehaları", diğeri Yazarlar Birliği Konya Şubesinde Abdullah Yağmur Tunalı'nın verdiği "Semih Ayverdi ve Ailesi" hakkında verdiği konferanstı.

Cumartesi günü saat 14.00'te Türk Ocağında başlayan Konferansta Ali Güler, Atatürk'ün hayatını hazırlık ve olgunluk dönemi olarak iki bölümde incelenmesinin gerekli olduğunu belirtti. Hazırlık döneminde Atatürk'ün yetişmesinde iç çevre ve dış çevrenin çok etkili olduğunu söyledi. Ali Güler, annesinin ve babasının Karaman'dan göç ettirilen yörüklerden olduğunu ifade etti: "Atatürk'ün annesi ve babası Karaman'dan göç ettirilen ve Selanik ve Drama bölgelerine yerleştirilen Kızıl ve Kocacık yörüklerindedir. Anne tarafından dedesi Kızıl Hafız Mustafa Efendi, Baba tarafından dedesi ise Hafız Aziz Efendi'dir. Her iki aile de eğitimlidir. Bunun için çocukluk dönemi onun için oldukça kaliteli geçmiştir. Küçük yaşlarda başta Türkçe olmak üzere Kur'an-ı Kerim ve kıraat dersleri almış, Arapça ve Farsçayı öğrenmiştir. Dedelerinden Kur'an-Kerim ayetlerini anlayıp tefsir edebilecek derece donanımlı olarak yetişmiştir. Anne dindar bir kadın ve Mevlevi'dir. Molla Zübeyde olarak tanınır. Mahallesinde genç kızlara Kur'an-ı Kerim ve okuma yazma öğretmiştir. Mustafa Kemal'in teyzesi Feyzullah Efendi tekkesinde gelin. Baba aydın bir adam olduğu için oğlunu dönemin en iyi eğitim veren Şemsi Efendi İlkokuluna vermiştir. Ali Rıza Efendi okumuş, aydın biri. Gümrük İdaresinde memur. Ölünce terekesinde iki kitap bulunuyor. Bunlardan biri Miftahu'l Kulup, diğeri Osmanlıca Sözlük. Miftahul Kulub'un yazarı Nakşibendi Tarikatına bağlı Mehmet Nuri Şemseddin efendidir..

Mustafa Kemal'in Askeri Okuldaki öğretmenleri dışarıdaki öğretmenlere göre daha kaliteli. Ömer Naci Bursa Askeri Lisesinde

öğretmenlik yapmış biri. Mustafa Kemal'e Namık Kemal'in kitaplarını veriyor. Namık Kemal Tanzimat sonrası vatan, millet, kahramanlık ve milliyetçilik kavramını ilk defa ortaya çıkaran şair ve mütefekkir. Mehmet Emin Yurdakul'la tanışıyor. 1897 Türk Yunan Savaşına katılmak için birkaç arkadaşıyla birlikte okuldan kaçıyorlar. Yakalanıp geri getiriyorlar. Mehmet Emin, Ömer Naci, Namık Kemal ve daha sonra tanıştığı Ziya Gökalp Atatürk'ün vatanseverlik, kahramanlık ve milliyetçilik, Türkçülük duygularının gelişmesini sağlıyor. Hem dini hem Türk kültürü terbiyesi altında yetişiyor.

Atatürk'ün askeri dehası olgunluk devresi dediğimiz Harp Okulu'ndan mezun olduktan sonra ortaya çıkıyor. Onun Çanakkale ve Sakarya savaşlarında verdiği emirler, dünya harp literatürüne geçen emirlerdir." diyerek Mustafa Kemal Atatürk'ün askeri sahada büyük bir lider, bir dahi olduğunu ifade etti.

Materyalist Batılı fikir adamlarının Atatürk'ün bir eylem adamı olduğunu, fikir adamı olmadığını ileri süren kasıtlı yazarlara karşı olduğunu belirten Dr. Ali Güler, "Atatürk'ün kütüphanesinde altını çizerek okuduğu kitaplar 5000'in üzerindedir. Her okuduğu kitabın eksik ve yanlış olan yerlerin altını çizerek doğrusunu sayfanın kenarlarına yazmıştır. Onun için Türk Tarih Kurumunu ve Türk Dil Kurumunu kurarak Türk tarih ve dil ve edebiyatının doğru bir şekilde incelenmesini emretmiştir.

Devlet adamlığı: Atatürk kurumlarıyla, sistemiyle devleti kuran bir devlet adamı. Adı Türk olan bir devlet kurdu. Dünya tarihinde adı Türk olan iki devlet vardı. Biri Göktürk diğeri Memluklu Devleti olarak bilinen Ed-Devlet-i Türki'dir. Üçüncüsün de Mustafa Kemal Atatürk kuruyor. Türkiye. Halkı da çoğunlukla Müslüman Türkler oluşturuyor. Hiçbir gerekçe duymadan Atatürk'e sahip

çıkma” gerektiğini vurguladı. Atatürk’ün misakı milli hedeflerinin bir kısmını gerçekleştirdiğini bir kısmının da bizlere emanet edildiğini belirten Güler, “Atatürk, Türklerin yoğunlukla yaşadığı yerleri Misak-ı Milli sınırları içine aldı. Bir kısmını gerçekleştirdi, bir kısmını sonraya bıraktı. Boğazlar, Musul ve Hatay sorunu Lozan’da çözülemedi. Ama hiçbir zaman vaz geçilmedi. Hatay’ı anavatan topraklarına katmak için hayatı botunca mücadele etti. Türk topraklarına katıldığını görmedi ama müstakil bir Cumhuriyet olarak Suriye topraklarından ayrıldığını gördü. Boğazlar Lozan’da bir komisyona devredilecekti ve başlarında yabancı bir idareci bulunacak ve bölge askersiz bir duruma getirilecekti. II. Dünya Savaşı öncesi krizleri ön görerek boğazların tamamen Türk idaresine geçmesini ve savaş gemilerinin boğazlardan geçmesini Türkiye’nin onayına bağlı olmasını şart koştu ve 1936’da ilgili devletlerle Montrö Anlaşması imzalanarak Boğazların hakimiyeti yeniden Türklerin eline geçti. Osmanlı Devleti’nin tımar sistemiyle yönettiği her yer Türk vatanıdır. Batı Trakya. O zaman gücümüz yetmemiş, ama davamızdan vazgeçmiş değiliz. Oralar bizlere emanet. Bizlerin hedefi olması gerekir. Atatürk Misak-ı milli sınırları dahilinde bir devlet kurdu.” dedi.

Siyaset Adamı

Dr. Ali Güler, Atatürk’ün 1910 yılından itibaren ileriye gören ve ona göre savunma planları hazırlayan bir asker, lider ve siyasetçi olduğunu söyledi. Güler, “1910 yılında Mustafa Kemal Selanik’te kurmay binbaşı. Kolordu Kumandanlığını ziyaret ettikten sonra Cevat Paşa, Talat Paşa ve Hacı Adil Paşalar Mustafa Kemal’in de yanına uğrarlar. Odasında bir masanın üzerinde bir haritayı incelerken gören Talat Paşa sorar. Bunlar nedir diye. Mustafa Kemal, eğer biz Makedonya’yı savunmak durumunda kalırsak bunun için hazırladığı projeler olduğunu ve ordunun manevrasını izlemek üzere için Selanik’e gelen General Goltz Paşa’ya göstereceğini söylüyor. Bizim kumandanlar rütbesi küçük olduğundan Mustafa Kemal’in bu tavrını taaccüple karşılıyorlar ve görüşlerine ehemmiyet vermiyorlar. Onun düşüncelerini deli saçması olarak görüyorlar. İki yıl sonra 1912’de Balkan Savaşları

başlıyor ve üç dört gün içinde biz Balkanlardaki topraklarımızı kaybettik. 16 vilayet ve 5 milyona yakın vatandaşımızı kaybettik. Bir o kadar vatandaşımız da göçe zorlandı ve pek çoğu yollarda hastalıktan veya eşkıyaların kurşunlarına hedef olarak hayatlarını kaybetti.

Balkan yenilgisi aydınlar üzerinde öyle bir travma yarattı ki her kes milli bir kahraman beklemeye başladı. Bizi Ergenekon’dan çıkaracak olan bir **Börteçine**’ye ihtiyaç vardı. Acaba bu kim olacaktı? Bu beklenen umut, Börteçine Mustafa Kemal’dir. 1915’te Çanakkale Cephesinde gösterdiği kahramanlıklar Emperyalizmin yenilebileceğini gösterdi. Yirmi beş kişiden oluşan bir şair ve edip ordusu cepheye gidiyor. Ordunun maneviyatını yükseltmek için makaleler ve şiirler yazıyorlar.

Balkan Savaşı tecrübesi bizlere ordunun siyasetten uzak durmasını ve gençleştirilmesi gerektiğini gösterdi. Bu gençleştirme işini Enver ve Talat Paşalar yaptı ve iki yıl sonra aynı ordu Çanakkale cephesinde destanlar yarattı.”

Mustafa Kemal’in askerlerin siyasete buluşmaması gerektiği fikrini savunduğunu ifade eden Dr. Ali Güler, onun bu fikrinin ne kadar isabetli olduğunu Balkan savaşları gösterdi dedi. “Mustafa Kemal İttihat ve Terakki Partisinin birinci kongresinde ordunun siyasetten arındırılmasını ve gençleştirilmesi fikrini ileri sürdü. Bu düşüncesinden dolayı İttihat ve Terakki Partisi üyelerinde sevilmeyen adam olarak algılandı. İkinci kongrede de yine ordunun siyasetten ayrılmasını ve yenilenmesi fikirlerini tekrar savundu. Parti üyeleri onu merkezden uzak tutmak için Bulgaristan Ataşe Militerliğine, Suriye ve Şam Askeri Bölge Kumandanlıklarına sürgün olarak gönderildi.”

Mustafa Kemal, kimi hangi göreve getireceği insanları çok iyi seçtiğini belirten Güler, “Millî Mücadele döneminde de Mustafa Kemal yine Türk milletinin umudu oldu, yol göstericisi oldu. Kapandığı her tarafı demir olan bu dağdan çıkararak Börteçine yine Mustafa Kemal oldu. Cevat Paşa, Fevzi Paşa, Şevki Paşa ve Kazım Karabekir gibi kıdemce kendisinden yüksek olan paşalar hiçbir gurur meselesi yapmadan onun emrine girdiler. Erzurum Kongresine giderken İngilizlerin baskısıyla İstanbul’a geri çağırılmıştı.

Bundan dolayı en çok sevdiği üniformasını çıkarmak zorunda kaldı. Ali İhsan Sabis Paşa. Malta'da esir. Kerkük'ü İngilizlere teslim eden kişi. İstanbul'a dönüyor ve tevkif edilerek Malta'ya gönderiliyor.

Büyük Taarruz öncesi Kolordu komutanlığından sıkıntı yaratıyor. Şevki Paşa'nın emrine girmek istemiyor. Batı Cephesinde Fuat Paşa, Ben İsmet'in emrine girmem diyor. Refet Bele de kabul etmiyor. Kolordu kumandanlığına Sakallı Nurettin Paşa getiriliyor. Yunanlıları takip emri de Nurettin Paşa'ya veriliyor.

Rauf Orbay, Bahriye Nazırı. Mondros Mütarekesini imzalıyor. Mondros Mütarekesinin 7. Maddesi ve vilayet-i sitte hakkındaki maddeyi görünce olmaz bunu imzalayamam diyor. Amiral Kaltorp biz bu maddeleri İtilaf devletlerine göstermeyeceğiz, saklayacağım diyor. Rauf Orbay da zafer kazanmış bir komutan edasıyla İstanbul'a dönüyor. Verdiği demeçte; "Sizi temin ederim ki İstanbul işgal edilmeyecek. Türklüğün yok edilmesini önledik." 3 Kasım'da İtilaf Devletlerinin savaş gemileri boğazlardan geçerek Büyükdere Limanına demir atıyor. İngilizleri medeni bir millet olarak görüyor ve onların verdiği sözden dönmeyeceklerine inanıyor. O dönemde devlet adamları arasında müthiş bir İngiliz hayranlığı var. Devlet adamlarının büyük çoğunluğu İngiliz Muhipler Cemiyetine üye.

Devlet Adamlığı ve ileri görüşlülüğü: Yıldırım Orduları Grup Komutanlığı lağvedilince Mustafa Kemal İstanbul'a geliyor. Limanda demirlenmiş düşman gemilerini görünce; "Geldikleri gibi giderler." demiş. Şişli'de bir ev tutarak annesi ve kız kardeşini yanına aldırıyor.

Mustafa Kemal'in İstanbul'da olduğunu haber alan İngiliz generali Harington, yaverini göndererek kendisini görmek üzere huzuruna gelmesini emretmiş. Mustafa Kemal, "Biz bu ülkenin sahibiyiz. Sen ise misafirsin. Misafirin ayağına gidilmez. Misafir ev sahibinin ayağına gider." diyerek yaveri geri göndermiştir. Dr. Ali Güler, İşte devlet adamlığı ve siyaset budur, dedi. Atatürk Samsun'a hareket ettiği zaman Kızkulesi açıklarında vapur durduruluyor. Bir Sancaktan bir sancağa vize alarak gidiyoruz. Gemide aramalar yapılıyor. Yüzbaşı Şevket Bey Üsküdar'dan Kızkulesi'ne kadar

yüzerek geçiyor ve gemiye öyle binebiliyor. Mustafa Kemal, "Anadolu'ya biz Amasya tamimi imzalanacak silah değil, ülkü ve imanı götürüyoruz." Şükrü Elçin hatıralarında bahseder. Atatürk, Hacı Baki Derviş'e bu memleketin beklemeye tahammülü yok. Bundan sonra alınan her şeyi bu deftere yaz. Bir gün gelir bu devlet benden bile hesap sorar." diye talimat verdiğini yazar.

Dr. Ali Güler, "Mustafa Kemal kadar Anadolu'daki mücadelenin başarıya ulaşacağına inan tek insan yoktu. Meclis başkanı seçilmesinde, başkomutanlık yetkisi ve bu yetkinin uzatılmasında mecliste sert tartışmalar yaşandı. O herkesi ikna etti, meclistekileri ikna etti. Verdiği emirlerle, aldığı kararlarla Millî Mücadelenin başarılı olmasını sağladı.

Atatürk'ün yaptığı iş, Tuğrul Bey, Alparslan ve II. Kılıçarslan'ın yaptıklarıyla eşdeğerdir. Sakarya ve Büyük Taarruzla hem Türklük kurtuldu hem de bağımsız bir Türkiye Cumhuriyeti kuruldu." dedi.

Bu güzel konferansından dolayı emekli albay, Dr. Ali Güler'e çok teşekkür ederiz. Şimdiye kadar Atatürk hakkında dinlediğim en kapsamlı konuşmaydı.

YAĞMUR TUNALI AYVERDİ AİLESİNİ ANLATTI

Yazarlar Birliği Konya Şubesinde ise Yağmur Tunalı, "Ayverdi Ailesini ve Semiha Ayverdi'yi" anlattı. Programı düzenleyen Yazar Hüzeyme Yeşim Koçak'tı. Konuşma Yazarlar Birliğinin kendi binasında yapıldı ve saat 14.00'da başladı.

Yağmur Tunalı, Hakkı Ayverdi, Semiha Ayverdi kardeşlerin ve İlhan Ayverdi hanımın engin bir tevazu ve hoşgörü abidesi olduklarını, hiçbir karşılık beklemeden Türk milletine faydalı insan yetiştirdiklerini ifade etti. Yağmur Tunalı "Ayverdi Ailesinden bahsederken tevazu abidesi insanlardan söz ediyoruz. Bu üç insan; yani Samiha Ayverdi, Ekrem Hakkı Ayverdi ve İlhan Ayverdi, kaybettiğimiz değerlerin farkına varan ve bu kaybı dışarıdan gözlemleyerek değil bizzat o kültürün içinde yaşayarak hisseden insanlardır. Onlar insan yetiştirmenin önemini kavradılar ve evlerini herkese açtılar. Aileleri insan yetiştiren bir okul oldu. Semiha hanım yazdığı mektuplarla, kendisine gelen her mektuba verdiği cevaplarla, romanlarını okuyan gençlerle Türkiye'nin her

tarafında öğrenci yetiştirdi. Evi, Türkiye'nin dört bir yanından gelen ziyaretçilerle dolup taşı. Onların evi adeta bir okul mahiyetinde." Olduğunu söyledi.

Yağmur Tunalı, Ayverdi ailesinin tasavvufi bir kültürle beslendiğini ve son derece alçakgönüllü ve karşılık beklemezsizin Türk Milletine hizmet ettiklerini, gençlerin ahlaklı ve Türk kültürüyle yetiştirdiklerini vurguladı. "Ekrem Hakkı Ayverdi inşaat mühendisiydi. Türkiye'de birçok tarihi yapıların restorasyonuna öncülük etmiştir. Kaybolmaya yüz tutmuş pek çok elyazmaları, hatları, tezhipleri ve kitapları satın almıştır. Tüm mal varlığını Türk kültür eserlerini kurtarmaya vakfetmiştir.

İlhan Ayverdi 34 yıl çalışarak Kubbealtı Lügatini hazırlamıştır. Lügat bittiğinde İlhan Ayverdi, hasta olduğu için tanıtım programına katılamamıştır. Bu programa katılamamayı kendisi için Allah'ın bir lütfu olduğunu kabul eden İlhan Ayverdi; "Ben o törene gitmiş olsaydım 34 yıllık emeğin sonunda kendime hâkim olamayıp, bir böbürlenme hali yaşayabilirdim. Güzel Allah'ım bunu bana yaşatmadı." Dediğini anlatan Yağmur Tunalı, "İşte dervişlik budur. Almadan vermek. Onlar almadan vermeyi öğrendiler ve yaşattılar. Onlar kendileri için

değil, Türk Milleti için yaşadılar. Zerre kadar menfaat gütmenden hayatı vererek yaşadılar." dedi

Semiha Ayverdi, yazlarıyla, mektuplarıyla herkese ulaşırdı. Bir öğretmene mektup yazar, bir mahkumla iletişime geçer, romanlarını okuyan biriyle defalarca mektuplaşır, görüş alışverişinde bulunurdu. Onun kalabalık bir okur yazar kitlesi vardı. Yanlış bildiği, yanlış yapıldığı her konuda mektup yazarak herkesi uyarırdı. Kim ararsa cevap verir, kim ne derdi varsa ona yetiştirirdi. Millî Eğitim Bakanlığında Cumhurbaşkanına kadar herkese memleket meseleleri için mektuplar yazmıştır. Romanlarındaki kişiler ve olayların hepsi gerçektir ve kendi etrafında ceryan etmiştir. Asla kurgu bulunmaz." diyerek Ayverdi ailesini ne kadar anlatırsak anlatalım yine de eksik kalır dedi.

Programın sonunda konuşmacı Yağmur Tunalı ve programı düzenleyen yazar Hüzeyme Yeşim Koçak'a teşekkür belgesi verildi. Ayverdi ailesi hakkında verdiği doyurucu bilgilerinden ve akıcı konuşmasından dolayı yazar ve televizyoncu Yağmur Tunalı'ya teşekkür ederim. Ayverdi ailesini daha yakından tanımak için en kısa zamanda ben de Semiha Ayverdi'nin eserlerini okumaya başlayacağım.

MESNEVİ'NİN GÖLGESİNDE

AHMET SEVGİ

در حدیث راست آرام دلست
راستیها دانه دام دلست

Doğru söz kalbe huzur verir. Doğru sözler, gönül tuzağının taneleridir.

(Hz. Mevlânâ)

DOĞRU SÖZ

Gönül kuşu ürrekdir, hassastır, yalanı sevmez, kaçır. Onu avlamanın yolu, doğruyu söylemekten geçer.

(Ahmet Sevgi)